Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

StV@eduskunta.fi

Asia: HE 186/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain ja toimeentulotuesta annetun lain 7 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen asiantuntijalausunto

Esityksen HE 186/2026 vp pääasiallinen sisältö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia sairausvakuutuslakiin ja toimeentulotuesta annettuun lakiin liittyviin väliaikaisiin säännöksiin. Esityksen tavoitteena on kehittää 65 vuotta täyttäneiden valinnanvapauskokeilua ja parantaa heidän mahdollisuuksiaan käyttää yksityisiä terveyspalveluja Kela-korvauksella.

Esityksen mukaan korvattavien yleislääkärikäyntien enimmäismäärä nostettaisiin kolmesta kuuteen käyntiin kalenterivuodessa. Lisäksi kokeiluun sisällytettäisiin oikeus korvaukseen fysioterapiasta. Kokeilun voimassaoloa jatkettaisiin vuoden 2028 loppuun saakka.

Samalla jatkettaisiin 28.2.2029 saakka väliaikaista säännöstä, jonka perusteella kokeiluun kuuluvien lääkärinpalkkioiden ja tutkimusten omavastuuosuudet voidaan huomioida perustoimeentulotuessa muina perusmenoina.

Yleiset huomiot keskeisiin esityksiin

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus on antanut hallituksen esitysluonnoksesta lausunnon aiemmalla lausuntokierroksella ja pitää siinä esittämiään huomioita edelleen ajankohtaisina.

Keskus pitää säädöksen tavoitteita osin keskenään ristiriitaisena sekä kokeilujen aikana havaittujen vaikutusten ja tunnistettujen riskien kanssa. Tavoitteena on parantaa hoidon jatkuvuutta kokeilun mukaisten palveluiden piirissä siten, että asiakkaan hoito ei pirstaloituisi eri sektorien välillä. Toisaalta muutoksella tavoitellaan myös sitä, että taloudellinen kynnys hakeutua yksityisen terveydenhuollon palveluihin olisi nykyistä matalampi ja entistä useammalla vakuutetulla olisi taloudellinen mahdollisuus halutessaan käyttää julkisen terveydenhuollon sijasta tai ohessa yksityistä terveydenhuoltoa. Palvelujen rinnakkainen käyttö vääjäämättä pirstaloi palveluja etenkin ikääntyneessä ja palveluja paljon tarvitsevassa väestössä, joiden kohdalla palvelujen kokonaisuuden hallinta olisi erityisen tärkeää asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta. Hoidon ja palvelujen koordinaatio korostuu varsinkin silloin, jos eri hoitotahojen lisäksi henkilöllä on tarve myös sosiaalihuollon tuen tarpeen arviointiin ja mahdollisiin palveluihin.

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla lakimuutoksilla voi mahdollisesti olla jossain määrin myönteisiä vaikutuksia hoidon saatavuuteen ja jatkuvuuteen. Korvattavien yleislääkärikäyntien määrän lisääminen voi tukea hoitosuhteen jatkuvuutta, mikäli potilas asioi saman lääkärin vastaanotolla, eikä hän tarvitse muuta hoitoa tai palvelua vuoden aikana. Tämä soveltuu ensi sijassa yksittäisten komplisoitumattomien terveysongelmien ratkaisemiseen muuten hyvässä terveydentilassa olevalla henkilöllä. Fysioterapian

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus | Klient- och patientsäkerhetscentret
Pohjanmaan hyvinvointialue | Österbottens välfärdsområde
noharm@ovph.fi
Hietalahdenkatu 2-4 | Sandviksgatan 2-4
65130 Vaasa | Vasa

sisällyttäminen kokeiluun voi puolestaan edistää oikea-aikaista hoitoon pääsyä ja ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitämistä silloin kun kyse on yksittäisestä rajautuneesta terveysongelmasta.

Potilasturvallisuuden kannalta esityksessä on tunnistettavia useita riskikohtia, jotka herättävät huolta. Hallituksen esityksessä tunnistetaan hoidon jatkuvuuden merkitys ja eri terveydenhuollon sektorien rajapintoihin liittyvät haasteet. Keskus korostaa, että erityisesti monisairaiden ikääntyneiden kohdalla hoidon jatkuvuutta on tarkasteltava yksittäistä hoitosuhdetta laajemmin. Saman lääkärin vastaanotolla asioiminen ei yksin osoita, että potilaan hoitokokonaisuus olisi yhteensovitettu eri palveluntuottajien välillä. Asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta keskeistä on, miten tiedonkulku, hoitovastuut ja hoidon koordinointi toteutuvat julkisten ja yksityisten terveyspalvelujen rinnakkaisessa käytössä sekä mahdollisesti samanaikaisessa sosiaalihuollon palvelujen tarpeessa tai käytössä. Puutteet näissä voivat johtaa päällekkäisiin tai ristiriitaisiin hoitoihin ja lisätä esimerkiksi lääkitysturvallisuuden riskejä.

Kokeilun tähänastiset seurantatulokset osoittavat palvelujen käytön painottuvan hyvätuloisiin ja kaupunkialueilla asuviin. Hallituksen esityksessä arvioidaan omavastuiden alentamisen voivan parantaa pienituloisten mahdollisuuksia käyttää palveluja. Keskus korostaa, että sosioekonominen eriarvoisuus on myös asiakas- ja potilasturvallisuuskysymys. Tutkimuksissa sosioekonominen huono-osaisuus on yhdistetty suurempaan sairastavuuteen, heikompiin hoitotuloksiin ja lyhyempään elinajanodotteeseen. Myös hoitoon liittyvät haitat korostuvat sosioekonomisesti haavoittuvammassa asemassa olevien parissa. Tämän vuoksi kokeilun yhdenvertaisuusvaikutuksia tulee arvioida suhteessa eri väestöryhmien hoidon tarpeeseen ja mahdollisuuksiin saada tarvitsemansa hoito sekä asiakas- ja potilasturvallisuusvaikutuksiin.

Keskus pitää tärkeänä, että kokeilun vaikutuksia tarkastellaan myös osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kokonaisuutta. Hyvinvointialueiden taloudelliset haasteet ja palveluverkon supistuminen voivat vaikeuttaa palvelujen saatavuuden ja jatkuvuuden turvaamista. Tässä tilanteessa julkisen rahoituksen kohdentamista yksityisten terveyspalvelujen Kela-korvauksiin on tarpeen arvioida myös suhteessa hyvinvointialueiden mahdollisuuksiin järjestää turvallisia ja yhdenvertaisia palveluja. Asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta olennaista on, miten rahoitusratkaisu vaikuttaa palvelujen kokonaisuuteen ja erityisesti paljon palveluja tarvitsevien henkilöiden hoitoon. Erityisesti alueiden taloudelliset mahdollisuudet resursoida oikea-aikaista diagnostiikkaa ja hoitoa eivät saa heikentyä.

Hallituksen esityksen mukaan kokeilun vaikutuksia seurataan Kelan ja THL:n yhteistyössä toteuttamassa tutkimushankkeessa. Keskus korostaa, että seurannan tulee kattaa myös hoidon jatkuvuuteen, lääkitysturvallisuuteen ja palvelujen yhteensovittamiseen liittyvät sekä muut asiakas- ja potilasturvallisuusvaikutukset. Erityistä huomiota tulee kiinnittää julkisia ja yksityisiä terveyspalveluja rinnakkain käyttävien monisairaiden ikääntyneiden hoito- ja palvelukokonaisuuksiin sekä siihen, miten tiedonkulku ja hoitovastuut toteutuvat käytännössä.

Lisäksi keskus näkee tärkeänä seurata eri sosioekonomisiin ryhmiin kohdistuvia taloudellisia vaikutuksia tilanteissa, joissa käytetään sekä julkisia että Kela-korvauksen piiriin kuuluvia palveluja. Viimeksi mainitut eivät sisälly hyvinvointialueiden maksukattoon, jolloin Kela-korvauksen kautta maksetut palvelut kasvattavat vuotuista palvelujen tarvitsijan kustannustaakkaa. Mikä on kasvavan taloudellisen kuorman vaikutus mahdollisuuksiin hakeutua tarvittavaan hoitoon tai hankkia hoidossa tarvittavia lääkkeitä? Jo nyt tutkimustieto osoittaa, että pienituloisista joka viides on tinkinyt lääkkeistä, lääkärikäynneistä tai jopa ruuasta. Erityisen huolestuttavaa potilasturvallisuuden kannalta on syövän hoitoon kohdistuvien

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus | Klient- och patientsäkerhetscentret
Pohjanmaan hyvinvointialue | Österbottens välfärdsområde
noharm@ovph.fi
Hietalahdenkatu 2-4 | Sandviksgatan 2-4
65130 Vaasa | Vasa

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

lääkkeiden käyttämättömyys. Asiakas- ja potilasturvallisuuteen liittyy keskeisesti myös taloudellisen turvallisuuden ulottuvuus. Myös se tulisi huomioida vaikutusten tarkastelussa.

Keskus pitää tärkeänä, että kokeilun aikana tunnistettuihin asiakas- ja potilasturvallisuusriskeihin voidaan puuttua jo kokeilun aikana ja että arviointitietoa hyödynnetään turvallisten toimintakäytäntöjen kehittämisessä.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto. Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet erityisasiantuntijat Merja Sahlström ja Eija Savelius-Koski

19.10.2026

Tuija Ikonen

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen johtaja

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus | Klient- och patientsäkerhetscentret
Pohjanmaan hyvinvointialue | Österbottens välfärdsområde
noharm@ovph.fi
Hietalahdenkatu 2-4 | Sandviksgatan 2-4
65130 Vaasa | Vasa